

har kaldt den luftig, romantisk. Den hørte til i en anden Tid end denne. Vi er kommet ind i en Realismens og Materialismens Tidsalder; man forlanger nu, at selv Aander skal materialisere sig, inden man vil tro paa dem. Jeg foretrækker nu paa dette Omraade den gamle Luftighed, jeg tror alligevel, der var mere Aand og Aandskraft i den end i al den J.C. Christensenske Kirkepolitik med dens Lighed med den preussiske, meget jordbundne og haandfaste Realisme, Naturalisme og Materialisme. Jeg foretrækker den gamle Aandighed, jeg tror, at derigennem vilde lidt efter lidt være skabt Mulighed for en saadan frikirkelig Udvikling, som jeg har omtalt. De gamle Folkekirkerammer vilde efterhaanden være smuldret bort, det vilde, som jeg har udtrykt mig, være gaaet saaledes, som naar Knopskællene falder af, og Spirerne folder sig ud, som naar Kornet lægges i Mulden og afgiver Gødning, Næring og Beskyttelse til Spiren i den første Tid, og som det gaar med visse Insekter, idet de lægger sig som et Skjold over Yngelen, indtil den kan klare sig selv.

Vi erkender, at Folkekirken, som havde været under Enevælden i Aarhundreder, maatte have en vis Tid til atter at udvikle sig frit og komme til Kræfter, det kunde være gaaet saaledes, hvis den Politik, der var Folketingets fra Halvtredserne og til 1900, var blevet fortsat. Nu er vi kommet ind i et helt andet Spor, et realistisk, et materialistisk under det J.C. Christensenske Førerskab, og nu ser det ikke ud til, at der kan standses, nu ser det ud til, at det skal føres til Vejs Ende med denne Kirkelovgivning. Er den blevet gennemført, kan den højtærede Minister afslutte sin politiske Løbebane og sige: Jeg har fuldført et kirkepolitisk Værk. Saa staar det i det væsentlige, saa har vi en Kirkeforfatning; Menighedsraadsloven var det første Stykke, nu er der føjet adskilligt til, det staar der. Det kan udbedres, underbygges, omformes paa forskellig Maade, det staar der i alt væsentligt i sine Grundrids, i øjensynlig aabenbar Strid med alt, hvad man tidligere har tænkt sig. Ogsaa den Vej kan gaas, og naar man i en lille Menneskealder er gaaet en vis Vej, kommer der et Tidspunkt, hvor man ikke længere kan vende tilbage til det gamle Udgangspunkt.

Vi kan ikke vende tilbage til Tiden omkring 1900, vi maa gaa en anden Vej, fordi man nu i 21 Aar har vandret denne Vej; der er skabt visse Resultater, og der er da ikke andet for end at stille sig paa Udviklingens Grund, paa den Kendsger-

ningernes Grund, som nu foreligger, og søge ud derfra at naa frem til det, som alligevel til syvende og sidst — og lad det være sagt som et mildnende Ord til Slutning — er baade den højtærede Kirkeministers, det ærede Medlem Hr. Moltesens, det ærede Medlem Hr. J. Oskar Andersens og mit fælles Maal, nemlig Kirkens Adskillelse fra Staten. Om Vejen dertil vil der endnu være delte Meninger. Vi var fra vor Side, hvad ogsaa fremgaar af Beretningen om Forhandlingerne mellem Partierne i 1916, villige til at gaa den Vej, at modtage den fremrakte Haand. Vi er fremdeles villige dertil. Maalet er dog til syvende og sidst det samme: at komme til klar Adskillelse mellem Kirke og Stat: Redelighed, Klarhed og Sandhed.

Formanden: Det ærede Medlem Hr. Moltesen har Ordet for en kort Bemærkning.

Moltesen: Aandighed og Luftighed kan til Tider have sin Charme, men naar man fremstiller Historie, er det rart, at man holder sig til Dokumenterne. Nu har den ærede sidste Taler gjort det, som er ret almindeligt i en Polemik, at slaa de levende Æsler med de døde Løver, i dette Tilfælde den nuværende Kirkeminister med den forhenværende Kirkeminister Appel. Men her har det ærede Medlem set rent galt paa et Punkt, som jeg kan konstatere, nemlig naar det ærede Medlem sagde, at Ordet „Kristen“ findes ikke i den Appelske Menighedsraadslov. I § 4 er der netop Tale om at „fornægte Kristentroen“, og i § 11 er der paa samme Maade i meget bestemte Udtryk Tale om et Arbejde, saa at Folkekirken kan byde gode Vilkaar „for den kristne Menigheds Liv og Vækst“. Altsaa, i saa Henseende er Forholdet netop det samme i den nuværende Menighedsraadslov som i den her foreslaaede.

Formanden: Det ærede Medlem Hr. Borgbjerg har Ordet for en kort Bemærkning.

Borgbjerg: Naar den ærede sidste Taler opfordrede til at holde sig til Dokumenterne, bør han selv gøre det og holde sig til, hvad jeg har sagt. Jeg sagde, at Ordet „kristelig“ findes ikke i den Appelske Menighedsraadslov, hvad det ærede Medlem nu selv dokumenterede. De to Steder, hvor de af ham nævnte Ord fandtes, kender jeg selvfølgelig meget vel; thi naturligvis har jeg ikke forberedt mig til denne Debat uden at have læst den gældende Lov igennem. Men Ordet kristelig findes ikke, det er føjet ind her, hvor man tildeler Menighedsraadene